

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyyskassojen tehtävien laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyyskassojen tehtävien laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 40/2024 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Joni Rehunen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Eveliina Vainikka, työ- ja elinkeinoministeriö
- vanhempi valvoja Jussi Pearlman, Finanssivalvonta
- oikeudelliset palvelut -yksikön päällikkö Raisa Erma, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- juristi Sampsa Koskela, STTK ry
- sosiaaliasioiden päällikkö Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- toiminnanjohtaja Aki Villman, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Akava ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Kuntaliitto

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyyskassalakia (608/1984) siten, että työttömyyskassoille annetaan mahdollisuus tarjota jäsenilleen työllisyyttä tukevia palveluja, kuten työnvälitystä, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita, asiantuntija-arviointeja, valmennuksia

Valiokunnan lausunto StVL 5/2024 vp

sekä muita näihin verrattavissa olevia palveluita. Muutosten tavoitteena on edistää työttömyyskassaan kuuluvien työttömien työllistymistä ja työttömyysuhan alla olevien työssä pysymistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää myönteisenä, että työttömyyskassoille tarjotaan mahdollisuus tarjota jäsenilleen työllisyyttä edistäviä palveluja, ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomioin:

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että työttömyyskassojen ensisijaisena tehtävänä tulee jatkossakin olla työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitetun ansioturvan järjestäminen jäsenilleen. Esityksellä ei luoda kassoille uutta lakisääteistä tehtävää, vaan palvelujen tarjoaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Työttömyyskassa voi esityksen mukaan itse kassan kokouksen päätöksellä päättää, ryhtyykö se järjestämään työllisyyttä tukevia palveluita. Palvelut rahoitetaan kassan omista varoista eli käytännössä pääosin kassan jäseniltä perittävillä jäsenmaksuilla ilman julkista rahoitusta. Myös kassan jäsenille palveluihin osallistuminen on vapaaehtoista, eikä palvelun laiminlyönti voi johtaa etuuden menetykseen, eikä osallistumisesta makseta korotusosia tai kulukorvauksia.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, ettei kassan tarjoamilla palveluilla miltei osin korvata julkisia työvoima- ja yrityspalveluita. Työttömillä tulee olla myös jatkossa oikeus saada julkisesti rahoitettua, oikea-aikaista, vaikuttavaa ja henkilökohtaisesti kohdennettua työvoimapalvelua tarpeen mukaisesti. Valiokunta korostaa, että neuvonnasta tulee huolehtia niin työttömyyskassoissa kuin TE-palveluissa siten, että ero työttömyyskassojen vapaaehtoisten palvelujen ja lakisääteisten julkisten velvoittavien työvoimapalvelujen välillä on ymmärrettävä ja selkeä.

Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen (s. 36) mukaan työttömyyskassan työllisyyttä tukeviin palveluihin osallistumatta jättämisestä tai niiden keskeyttämisestä ei aseteta työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n perusteella korvauksetonta määräaikaa, koska työttömyyskassan järjestämistä palveluista säädetään työttömyyskassalaissa eikä työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 7 kohdassa mainituissa laeissa. Esityksen mukaan työttömyyskassan järjestämistä palveluista ei myöskään sovittaisi työllistymissuunnitelmassa, joten työttömyysturvaseuraamuksia ei siten asetettaisi myöskään työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 9 tai 12 kohdan eikä työttömyysturvalain minkään muunkaan säännöksen nojalla. Esityksen mukaan tämä varmistettaisiin tarvittaessa tulkitsemalla työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin johdantokappaleta työnhakijoiden yhdenvertaisuuden turvaavalla tavalla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että käytännössä voi olla mahdollista, että työttömyyskassan palveluista sovitaan työllistymissuunnitelmissa joko erehdyksessä tai siksi, ettei asiassa ilmene, että kyseessä on nimenomaan työttömyyskassan palvelu. Tällöin palvelusta kieltäytyminen ja sen keskeyttäminen voi tulla työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n soveltamisen piiriin. Lisäksi asiantuntijakuulemisessa on pidetty epäselvänä, mitä työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin johdantokappaleen yhdenvertaisella tulkinnalla on esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkoitettu. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta arvioi, tulisiko mahdollisten tulkintaepäselvyyksien estämiseksi säätää lain tasolla, että työttömyyskassalain palvelut eivät kuulu työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n soveltamisen piiriin ja että ne eivät ole velvoittavia.

Valiokunnan lausunto StVL 5/2024 vp

Esityksen (s. 17—21) mukaan ehdotetun muutoksen vaikutusten arviointiin liittyy huomattavaa epävarmuutta. Palvelujen vapaaehtoisuuden vuoksi on vaikea ennakoida, millaisia palveluita kassoihin syntyisi ja missä laajuudessa palveluja tarjottaisiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia työttömyyskassan jäsenten työllistymiseen sekä työttömyyskassojen kuluihin ja toimintaan seurataan.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 29.5.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
jäsen Li Andersson vas
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Päivi Räsänen kd
jäsen Oskari Valtola kok
jäsen Henrik Wickström r
jäsen Ville Väyrynen kok
varajäsen Mari Kaunistola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen